

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน และนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทุกประเทศในสังคมโลกจะสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะคุณภาพของประชากร

จากการประเมินขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะความสามารถของเยาวชนไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ ขีดความสามารถด้านการแข่งขันเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ 46 ประเทศ ปี 2540 ไทยอยู่ลำดับที่ 29 ปี 2541 ไทยอยู่ลำดับที่ 39 (ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2542 : 19) จากผลการประเมินทำให้เห็นได้ว่า ปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ คือ การศึกษา ซึ่งระบบการศึกษาที่เคยมีประสิทธิภาพในช่วงที่ผ่านมาก็มีปัญหาไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบการศึกษาไม่สนองต่อการพัฒนาคนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของคนในยุคโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงการศึกษาโดยการ "ปฏิรูปการศึกษา" โดยเร่งด่วน ดังนั้นรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ จึงดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเมื่อปี 2539 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานระดับสูงสู่ความเป็นเลิศในปี 2550 โดยมุ่งเน้นปฏิรูป 4 ด้าน คือ 1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้มีลักษณะและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน 2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจะพัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นมืออาชีพ 3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนมีรูป

แบบที่หลากหลาย สอนเด็กโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง 4) ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา มุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังโรงเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 1)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบเป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา สภาพทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปรัชญาการศึกษา การบริหารและการจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการบริหารและการจัดการ ในทศวรรษหน้า การบริหารการศึกษาจะเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับการบริหารธุรกิจ ผู้บริหารจะลดบทบาทในการดำเนินงานแบบสั่งการลง การบริหารจะเป็นไปในลักษณะการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้ประสานประโยชน์ และเป็น ผู้แทนของทุกฝ่าย เป็นผู้แนะนำ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำสูง มีความรอบรู้ มีความรู้ เป็นอำนาจอย่างแท้จริง (วีระ บำรุงรักษา, 2536 : 110) รวมทั้งต้องมีปัจจัยของการเป็นผู้นำสูง คือ การมองการณ์ไกล มีความคิดในเชิงธุรกิจและรับผิดชอบ และการประนีประนอม (दनัย เทียนพุดิ, 2536 : 203-207) ดังนั้นผู้บริหารในอนาคตน่าที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำสูง มีวิสัยทัศน์ การมองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเจรจาจริง ผู้ได้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพทางการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ จะต้องอาศัยผู้บริหารที่มี "คุณลักษณะ" ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และบรรลุผลตามที่ต้องการได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการมีคุณลักษณะหรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในระดับที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการผลิตกำลังคนในระดับกลาง เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรัฐได้ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 12-13)

บทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ที่ยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งเป็นการบริหารการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) ให้สถานศึกษามีอิสระความคล่องตัวและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารและจัดการศึกษาของตนเอง ในเรื่องของการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ (ถวิล มาตรเยี่ยม, 2542 : 12) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และ ผู้อำนวยการช่วยบริหาร เป็นผู้นำนวัตกรรมเข้าสู่โรงเรียน และเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า จากบทบาทของผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ภาระความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะเป็นอย่างไรนั้นจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนและรับผิดชอบต่อการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพของเยาวชน ผู้ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต แต่ในสภาพปัจจุบัน การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในบางครั้งก็มักจะมีปัญหาหรือความขัดแย้งเกิดขึ้น ปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ดังกล่าวอาจมีผลสืบเนื่องโดยตรงจากตัวผู้บริหารเอง เป็นต้นว่า ผู้บริหารขาดความรู้หรือประสบการณ์ในการบริหาร ชอบใช้อำนาจเผด็จการ ขาดมนุษยสัมพันธ์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังเช่น ภิญโญ สาธร (2523 : 421) กล่าวไว้ว่า ความผิดพลาดในการบริหารโรงเรียนมัศึกษามักมีสาเหตุมาจากผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในด้านเทคนิคเฉพาะอย่างและขาดความชำนาญในเรื่องที่จำเป็นโดยเฉพาะของโรงเรียนมัธยมศึกษา จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า 'คุณลักษณะของผู้บริหาร' เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร

เขตการศึกษา 6 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม ดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกสังกัดทุกระดับ ซึ่งมีจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ 7 จังหวัด คือ ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง อุทัยธานี ชัยนาท และ พระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 139 โรงเรียน ซึ่งต่างก็ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน มักจะได้รับการร้องเรียนจากผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ปกครองนักเรียนอยู่เนือง ๆ โดยมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นสำคัญ (สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6, 2542 : 1-5)

การที่ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ไม่เหมาะสม ย่อมมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาขาดความร่วมมือในการจัดการศึกษา ทำให้การศึกษาขาดคุณภาพ (จักรพรรดิ วัฒนา, 2538: 2) ดังผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2538 ของกรมวิชาการพบว่า คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของเขตการศึกษา 6 มีคุณภาพการศึกษาอยู่ในกลุ่มต่ำทุกด้าน และต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับเขตการศึกษา จำนวน 12 เขตการศึกษาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าทุกเขตการศึกษาเช่นกัน (กรมวิชาการ, 2540 : 18-34) จากปัญหาดังกล่าวถ้าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ในปัจจุบันยังไม่ปรับคุณลักษณะของตนเองให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้ผลผลิตจากการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่มีคุณภาพ หรือไม่ประสบผลสำเร็จ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิชาการการศึกษาของเขตการศึกษา 6 ซึ่งปฏิบัติงานด้านพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา และเป็นผู้ร่วมดำเนินงานศูนย์ฝึกอบรมผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ประจำเขตการศึกษา 6 จึงมีความสนใจที่จะสืบค้นหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อ

การวางแผนและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่จะเื้อต่อการบริหารงานโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหาร และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550)

สมมติฐานของการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เท่านั้น
2. การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ด้าน ดังสรุปแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ
 - 2.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
 - 2.2 คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย
 - ด้านความรู้
 - ด้านทักษะทางการบริหาร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึงการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิบัติการศึกษา ซึ่งเน้นการบริหารและจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management) จำแนกออกเป็นคุณลักษณะ 2 ด้าน คือ

1.1 **คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมทางกาย ทางอารมณ์ และจิตใจ ทางสติปัญญา และทางสังคม (Flores, 1960 : 128; Alport, 1967 : 263 อ้างถึงใน จักรพรรดิ วัฒนา, 2538 : 29; อรุณ รักธรรม, 2527 : 200)

1.2 **คุณลักษณะด้านวิชาชีพ** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะทางการบริหาร (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2527 : 33-40; จุมพล สวัสดิ์ยากร, 2520 : 328-331) ประกอบด้วย

1.2.1 **ด้านความรู้** หมายถึง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในวิชาชีพ ความรู้ทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพ (พนัส หันนาคินทร์, 2524 : 61-67; วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ธีระกุล, 2523 : 79-80)

1.2.2 **ด้านทักษะทางการบริหาร** หมายถึง ความสามารถในการใช้ทักษะบริหารงานโรงเรียนตามภารกิจได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี (กิติมา ปรีดีติลล, 2529 : 274; Katz, 1955 : 32-42; วินัย เกษมเศรษฐ์, 2521 : 47-56; วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ธีระกุล, 2523 : 79-80; Mintberg, 1973 : 27-28 อ้างถึงใน จักรพรรดิ วัฒนา, 2538 : 35)

2. **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การศึกษานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 6 ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

3. **ครู** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

4. **เขตการศึกษา 6** หมายถึง เขตการรับผิดชอบในการดำเนินงานทางการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ 7 จังหวัด คือ ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง อุทัยธานี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา

5. **ความคาดหวัง** หมายถึง ความประสงค์หรือความต้องการคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในคุณลักษณะ 2 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารและครูมีความคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรจะเป็น

6. **ช่วงปฏิรูปการศึกษา** หมายถึง ช่วงสภาวะการณ์ที่มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2539-2550 ให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในปี 2550 และดำเนินการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้านคือ 1) ปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา 2) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 4) ปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539 : 1)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนา คุณลักษณะของตนเองให้สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กรมสามัญศึกษา สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการกำหนด คุณลักษณะในการพิจารณาคัดเลือก ตัวบุคคลเพื่อไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผน พัฒนาคุณลักษณะ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครู ในเขตการศึกษา 6 จำนวน 7 จังหวัด คือ ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง อุทัยธานี ชัยนาท และพระนครศรีอยุธยา โดยแยกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 139 คน ครู จำนวน 6,505 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในเขตการศึกษา 6 จำนวน 139 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางการสุ่มของ Krejcie and Morgan (1970 : 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารจำนวน 103 คน ครู จำนวน 361 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 464 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีวิธีการดังนี้ นำจำนวนโรงเรียน แต่ละจังหวัดไปเทียบ สัดส่วนร้อยละ เมื่อได้จำนวนโรงเรียนแต่ละจังหวัดแล้ว ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้ผู้บริหารของโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างครู โดยนำจำนวนครู แต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปเทียบสัดส่วนร้อยละ เมื่อได้จำนวนครูแต่ละโรงเรียนแล้ว ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อให้ได้รายชื่อครูแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีการจับฉลากเลขลำดับที่ ตามบัญชีรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิด เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
 2. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย
 - ด้านความรู้
 - ด้านทักษะทางการบริหาร
- แบบสอบถามนี้ใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือ ขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 และผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด 7 จังหวัด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์พร้อมซองปิดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยไปด้วย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ด้วยเช่นกัน

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
 2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู วิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 3. ข้อมูลการเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา นำมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่า t-test
- การวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 1-3 วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science) ของศูนย์สารสนเทศ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานการวิจัย เสนอเป็น 5 บท ตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในส่วนสุดท้ายจะเป็นรายการอ้างอิง ภาคผนวก และประวัติผู้เขียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย